Inga Oleksiuk*

ZAŁOŻENIA AKSJOLOGICZNE AUTORSKOPRAWNEJ OCHRONY TWÓRCZOŚCI W ŚWIELE ROZWOJU SZTUCZNEJ INTELIGENCJI

Streszczenie

Celem studiów – opisanych w niniejszym artykule – było rozpoznanie i omówienie zagadnień aksjologicznych autorskoprawnej ochrony twórczości, związanych z powszechnym, komercyjnym wykorzystywaniem systemów sztucznej inteligencji (SI). Zarysowana w pierwszej części pracy analiza aktualnego poziomu zaawansowania metod SI i zakresu ich wykorzystania skłania do wniosku, że wysoka dynamika postępu SI będzie zachowana oraz że głównym motywem i katalizatorem rozwoju będą nieograniczone możliwości zastosowań praktycznych. Dalsze studia prowadzą do wniosku, że na gruncie prawa autorskiego kluczowym zagadnieniem staje się proces depersonalizacji procesów twórczych. Już obecnie w przypadku zastosowania SI w działaniach kreatywnych możemy mieć do czynienia z sytuacją, gdy nie jest możliwe wskazanie człowieka, którego wkład w powstanie dzieła ma charakter twórczy. Dalszy rozwój SI będzie powodował, że w coraz liczniejszych sytuacjach działania podejmowane przez użytkownika programu będą ograniczały się do realizowania odpowiedniej sekwencji zadań. Twórcy SI też nie będzie można uznać za autora dzieła wygenerowanego przez SI, gdyż jego działalność nie będzie spełniała wymogów związanych z ciągłością procesu tworzenia, której bezpośrednim przejawem miałby być konkretny utwór. Konkludując, autorka opowiada się przeciwko objęciu wytworów SI ochroną autorską, wskazuje przy tym na konieczność rozróżnienia dzieł wspomaganych komputerowo od dzieł wygenerowanych

* Inga Oleksiuk, doktor nauk prawnych oraz doktor nauk humanistycznych, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego

przez SI i pozbawionych twórczego wkładu człowieka. Wyłączenie wytworów SI z zakresu ochrony autorskiej nie wyklucza uregulowania praw do dzieł generowanych komputerowo jako nowej kategorii praw pokrewnych.

Słowa kluczowe: prawo autorskie, autor, twórczość, sztuczna inteligencja, copyright

Wprowadzenie

Nasylenie społeczeństw nowymi technologiami i rozwój globalnego rynku dóbr intelektualnych przyczynia się do zmiany uwarunkowań pracy twórczej, w tym depersonalizacji procesów kreacyjnych. Zarówno w sferze działalności naukowej, innowacyjnej, jak i artystycznej stwierdza się rosnącą rolę instrumentów technicznych w procesie powstawania dzieł. Wyrazem tych zależności jest zainteresowanie przedstawicieli teorii i praktyki kwestią regulacji praw do wytworów SI¹. W tym kontekście zwraca się uwagę, że wykorzystanie programów SI w procesach kreacyjnych jest źródłem jakościowo nowych zagadnień regulacyjnych, a przyjęte w tej sferze rozwiązania będą miały ważne – pozytywne lub negatywne implikacje społeczne i gospodarcze.

Mając to na uwadze, celem studiów – opisanych w niniejszym artykule – było antycypowanie zagadnień autorskoprawnych związanych z powszechnym, komercyjnym wykorzystywaniem systemów SI. Dlatego też artykuł zawiera analizy specyficzne dla *foresightu*. Komplementarnym motywem pracy było dążenie

¹ Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że problem automatyzacji, robotyzacji i sztucznej inteligencji jest aktualnie przedmiotem pracy parlamentu UE. Zob. *European Civil Law Rules in Robotics*, Study for the JURI Committee, European Parliament, Directorate General for Internal Policies, Policy Department, doi: 10.2861/946158, www.europarl.europa.eu/supporting-analyses (dostęp 8.03.2017); D. Glasser, *Copyrights in Computer-Generated Works: Whom, if Anyone, Do We Reward?*, „Duke Law and Technology Review” 2001, nr 1, s. 24, <http://scholarship.law.duke.edu/dltr/vol1/iss1/24> (dostęp 12.01.2016); M. Perry, T. Margoni, *From Music Tracks to Google Maps: Who Owns Computer-Generated Works?*, „The Computer Law & Security Report” 2010, nr 26, s. 621; *WIPO Worldwide Symposium on the Intellectual Property Aspects of Artificial Intelligence: Stanford University*, Stanford 25–27.03.1991, „WIPO Publication” nr 698 (E), Geneva 1991; A.R. Miller, *Copyright Protection for Computer Programs, Databases, and Computer-Generated Works: Is Anything New Since CONTU?*, „Harvard Law Review” 1993, nr 5, s. 977; I. Oleksiuk, *Twórczość u progu sztucznej inteligencji. Zagadnienia autorskoprawne*, „Studia Medioznawcze” 2003, nr 3 (13), s. 93–105; *idem*, *Dziela generowane komputerowo. Problem autorstwa*, w: *Dziennikarz – utwór – prasa. Księga jubileuszowa z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej prof. dr. hab. Bogdana Michalskiego*, red. nauk. T. Kononiuk, Warszawa 2014, s. 227–238; M. Ciepluch, *Muzyka generowana przez programy komputerowe (computer-generated music) jako przedmiot prawnoautorskiej ochrony w doktrynie i prawie polskim oraz doktrynie i prawie krajów anglosaskich*, „Acta Iuris Stetinensis” 15 (2016), nr 3, s. 37–58.

do zachowania spójności aksjologicznej autorskoprawnej ochrony twórczości² przy jednoczesnym uwzględnieniu postulatów pewności i funkcjonalności obowiązujących rozwiązań normatywnych. Tym samym oba z przywołanych celów (motywów) miały przełożenie w sferze metodycznej, determinując przebieg analiz i proces formułowania wniosków.

Sztuczna inteligencja

Sztuczna inteligencja jako nowy obszar badawczy ma charakter interdyscyplinarny. Nie wzbudza dziś kontrowersji stwierdzenie, że jej metody, aparatura pojęciowa, podstawowe pytania i osiągnięcia mają źródła w wielu różnych dziedzinach nauki i techniki³. W tym kontekście wskazuje się na wkład, jaki wnieśli przedstawiciele filozofii, matematyki, informatyki, cybernetyki, a także ekonomii, lingwistyki oraz neurobiologii i psychologii. Naukowcy (każdy w swoim czasie) postawili bowiem szereg ważkich pytań⁴, bez których nie byłby możliwy współczesny postęp naukowo-techniczny w zakresie SI. Niemniej za moment kluczowy – rozpoczynający proces formowania się SI jako samodzielnej dyscypliny badań – uznaje się seminarium prowadzone w Dartmouth College (1956) *Primo*, to jego uczestnicy sformułowali hipotezę, w myśl której „każdy aspekt uczenia się, jak również każdy inna własność inteligencji mogą zostać opisane tak precyzyjnie, że będzie można zbudować maszynę zdolną do ich asymilacji”⁵. Przywołana hipoteza jest prawdopodobnie błędna, niemniej próby jej weryfikacji zainicjowały badania zmierzające do lepszego poznania istot inteligentnych i tworzenia programów SI. *Secundo*, to inicjator i jeden z uczestników semi-

² Podstawowym aktem prawnym w tym zakresie jest ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Dz. U. z 2017 r., poz. 880, ze zm. – dalej u.a.p.p.

³ A. Kiesielewicz, *Sztuczna inteligencja i logika*, Warszawa 2014; P. Cichosz, *Systemy uczące się*, wyd. 2, Warszawa 2007; L. Rutkowski, *Metody i techniki sztucznej inteligencji*, Warszawa 2009; K. Wałędzik, J. Mańdziuk, *Multigame playing by means of UCT enhanced with automatically generated evaluation functions*, „Lecture Notes in Artificial Intelligence” 2011, nr 6830, http://www.mini.pw.edu.pl/~mandziuk/PRACE/AGI11_long.pdf (dostęp 10.03.2017); M. Flasiński, *Wstęp do sztucznej inteligencji*, Warszawa 2011; F. Dul, *Wprowadzenie do sztucznej inteligencji. Materiały edukacyjne*, Politechnika Warszawska, https://www.meil.pw.edu.pl/pl/content/download/21173/112843/.../AI_Agent_14.pdf (dostęp 12.01.2017).

⁴ Np.: Jakie są formalne zasady wnioskowania? Jak podejmować decyzje maksymalizujące wyniki działań? Jak mózg przetwarza informacje? Jakie są relacje między językiem a poznaniem?

⁵ A. Kiesielewicz, *Sztuczna inteligencja...*, s. 56; F. Dul, *Wprowadzenie do...*, https://www.meil.pw.edu.pl/pl/content/download/21173/112843/.../AI_Agent_14.pdf (dostęp: 12.01.2017); L. Rutkowski, *Metody i techniki sztucznej inteligencji*, s. 2–5.

narium, John McCarthy, wysunął pomysł nazwania nowej dyscypliny terminem „sztuczna inteligencja”⁶.

W literaturze naukowej XXI w. współlistnieją różne definicje SI, zależne od perspektywy badawczej ich autorów⁷. Rozpoczynając krótki ich przegląd od dorobku współczesnej filozofii, należy przyjąć, że SI to po prostu „twórcza kontynuacja filozofii”⁸. Celem podejmowanych w tym zakresie studiów jest zrozumienie i budowa bytów inteligentnych⁹. Odmienne podejście badawcze prezentują neurobiolodzy i neurofizjolodzy, dla których jest to nauka biologiczno-medyczna¹⁰. Inżynierowie uznają SI za dziedzinę inżynierii i definiują ją jako „teorie i praktykę budowania maszyn inteligentnych”¹¹. Natomiast informatycy powszechnie przyjmują, że SI to dział informatyki zorientowany na badanie systemów inteligentnych. Dodatkowo uznają, że jest dział informatyki stosowanej. Zgodnie z technicznym podejściem do materii działalność w zakresie SI ma wymiar praktyczny: jest to w szczególności budowa i stosowanie inteligentnych systemów¹². W kontekście prowadzonych rozważań ważne jest stwierdzenie, że integralnym elementem przywołanej definicji jest to, że korzystanie z tych systemów służy wspomaganie lub substytucji pracy umysłowej człowieka. Celem może być też zrozumienie ludzkiego sposobu rozumowania. Techniczne podejście do omawianych zagadnień i związana z nim definicja SI jest przedmiotem kontrowersji. I tak jego krytycy zwracają uwagę, że zainteresowania, pojęcia i metody badawcze SI zdecydowanie wykraczają poza to, co może zaoferować informatyka i matematyka¹³. Przede wszystkim SI ma na celu budowę systemów inteligentnych mogących działać w złożonym, zmiennym środowisku. W tym kontekście wskazuje się, że ważnym kierunkiem rozwoju SI są sieci neuronowe, w tym projekty badawcze neurofizjologów i neurobiologów zorientowane na tworzenie systemów odzwierciedlających znamienne dla ludzi procesy myślowe,

⁶ *Ibidem*.

⁷ P. Cichosz, *Systemy uczące się*, s. 46–48; A. Kiesielewicz, *Sztuczna inteligencja...*, s. 54–56; L. Rutkowski, *Metody i techniki sztucznej inteligencji*, s. 5–16.

⁸ F. Dul, *Wprowadzenie do...*, www.meil.pw.edu.pl.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ P. Cichosz, *Systemy uczące się*, s. 45–48; F. Dul, *Wprowadzenie do...*, www.meil.pw.edu.pl.

¹¹ F. Dul, *Wprowadzenie do...*, www.meil.pw.edu.pl; L. Rutkowski, *Metody i techniki sztucznej inteligencji*, s. 5–7.

¹² L. Rutkowski, *Metody i techniki sztucznej inteligencji*, s. 5–7.

¹³ K. Hook, *Affective Computing*, <https://www.interaction-design.org/literature/book/the-encyclopedia-of-human-computer-interaction-2nd-ed/affective-computing> (dostęp 10.03.2017).

w tym zdolność człowieka do myślenia koncepcyjnego i abstrakcyjnego, samodoskonalenia się, uczenia się, komunikowania i twórczego działania¹⁴.

Zastosowanie sztucznej inteligencji

Noblista i entuzjasta SI Hubert Simon był jednym z uczestników przywołanego seminarium w Dartmouth College. Jego słynne słowa: „zbudujemy w ciągu dziesięciu lat maszyny wnioskujące i myślące” (1957) w pełni oddają entuzjazm uczonych wytyczających szlaki nowej dyscypliny i realizujących pionierskie¹⁵ projekty w zakresie SI. Dekady lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. to również czasy ważkich osiągnięć. Program szachowy A. Samuela, prace autorstwa A. Newella i H. Simona czy H. Gelerntera uznaje się za pierwsze współczesne programy SI. Za sukces o symbolicznym znaczeniu dla całej społeczności naukowo-badawczej trzeba też uznać rezultat zastosowania algorytmu Robinsona do wnioskowania logicznego (1965). Wykorzystanie SI umożliwiło bowiem dowiedzenie słuszności twierdzenia, którego dotąd nie potrafili udowodnić matematycy.

Analiza najnowszej historii SI prowadzi do konstatacji interesującego zjawiska: praktyka wyprzedza teorię¹⁶. Pierwsze systemy eksperckie, które miały służyć wspomaganiu lub substytucji pracy umysłowej człowieka, opracowano już w latach siedemdziesiątych XX w. Systemy inteligentne znalazły zastosowanie w przemyśle już w 1980 r., a więc na długo zanim SI została uznana za odrębną dyscyplinę naukową, zanim sformalizowano jej metody badawcze i skatalogowano teorie (1987)¹⁷. Dodatkowo cele praktyczne znacząco wpłynęły na wybór problemów i metod badawczych. I tak jednym z głównych motorów napędowych i przesłanką rozwoju SI były projekty związane z tworzeniem i optymalizacją baz wiedzy w dziedzinie chemii, medycyny i lingwistyki. Realizacja tych projektów zaowocowała powstaniem jakościowo nowych możliwości dostępu do źródeł wiedzy *ergo* korzystania z materiałów źródłowych i opracowań o specjalistycznym lub naukowym znaczeniu.

¹⁴ *Constructions of the Mind: Artificial Intelligence and the Humanities*, „Stanford Humanities Review” 4 (1995), nr 2 [wyd. spec., red. C.S. Franchi, G. Güzeldere]; L. Rutkowski, *Metody i techniki sztucznej inteligencji*, s. 10–16.

¹⁵ A. Kiesielewicz, *Sztuczna inteligencja...*, s. 11–13.

¹⁶ L. Rutkowski, *Metody i techniki sztucznej inteligencji*, s. 18–19; A. Kiesielewicz, *Sztuczna inteligencja...*, s. 59.

¹⁷ F. Dul, *Wprowadzenie do...*, www.meil.pw.edu.pl.

Mając na uwadze główny wątek rozważań, a mianowicie powszechne zastosowanie systemów inteligentnych, warto podkreślić, że wysokie wskaźniki innowacyjności dotyczą SI rozumianej jako konstruowanie i stosowanie systemów inteligentnych. Praktyczne potrzeby i możliwości zastosowania SI mają i będą miały priorytetowe znaczenie dla rozwoju wiedzy w danej dziedzinie, *de facto* determinują kierunki i przedmiot prac badawczych¹⁸.

Na tle przeprowadzonych rozważań uzasadnione wydaje się stwierdzenie, że wysoka dynamika postępu SI będzie zachowana oraz że głównym motywem i katalizatorem rozwoju SI są nieograniczone możliwości zastosowań praktycznych¹⁹. W szczególności dotyczy to programów zdolnych do autonomicznego planowania zadań i korygowania błędów. Współczesna cywilizacja stoi u progu kolejnej rewolucji związanej z powszechnym, komercyjnym zastosowaniem SI.

Obszary korzystania z inteligentnych agentów są już równie liczne jak zróżnicowane²⁰. Dla przykładu należy wskazać: produkcję przemysłową – zastosowanie robotów w różnych gałęziach przemysłu, usługi finansowe²¹, poszukiwania geologiczne; obronność kraju i bezpieczeństwo (System DART) – systemy ekspertowe i wielkoskalowe planowanie logistyczne; ruch drogowy – autonomiczne sterowanie pojazdami, projekty naukowo-badawcze, programy służące dowodzeniu twierdzeń, modelowaniu lub obrazowaniu wybranych obiektów, w tym tworzeniu trójwymiarowego obrazu ciała, programy ekspertowe; edukacja – programy nauki języka, zdrowie publiczne – systemy ekspertowe i probabilistyczne programy diagnostyki medycznej (katalog zastosowań nr 1). Ponadto SI mogą też wspierać lub zastępować człowieka w produkcji²²,

¹⁸ Por. m.in. osiągnięcia Advanced Telecommunications Research Institute International (ATR), Kioto, Japonia, www.atr.co.jp/index_e.html (dostęp 3.10.2016), <http://www.cns.atr.jp/dcn/en/publication-e/> (dostęp 8.03.2017); Massachusetts Institute of Technology Computer Science and Artificial Intelligence Laboratory, <http://www.csail.mit.edu/research> (dostęp 4.03.2017).

¹⁹ L. Rutkowski, *Metody i techniki sztucznej inteligencji*, s. 18–19.

²⁰ *The Encyclopedia of Human-Computer Interaction*, eds. M. Soegaard, R.F. Dam, 2nd ed., Aarhus 2013, <https://www.interaction-design.org/literature/book/the-encyclopedia-of-human-computer-interaction-2nd-ed> (dostęp 3.03.2017). Stan badań po 2010 r. przedstawia: A. Kiesielewicz, *Sztuczna inteligencja...*, s. 56–63.

²¹ Zob. m.in. *Neural Stocks – Neural Network Stock Forecasting, Neural network stock forecasts: free daily stock predictions created with neural networks*, www.neuralstocks.com. Przykładem współczesnych systemów wspierania decyzji biznesowych są: *Athena oraz Profit*, komercyjne oprogramowanie BioComp Systems Inc. <http://www.biocompsystems.com/content/products/finance/profit> (dostęp 3.03.2017).

²² K. Przybyszewski, L. Candy, E.A. Edmonds, *Interaction in Art and Technology*, „Crossings: Electronic Journal of Art and Technology” 2 (2002), nr 1, <http://crossings.tcd.ie/>. Zob. też prace zespołu badawczego Sony, <https://www.csl.sony.fr/music.php#projects-header> (dostęp 8.03.2017).

multimediach²³, muzyce²⁴, fotografii, filmie, poezji i produkcji reklam, w tłumaczeniach ustnych i pisemnych²⁵, projektowaniu dzieł architektonicznych, a także projektowaniu wnętrz, mebli, ubrań, biżuterii i tym podobnych wytworów (katalog zastosowań nr 2)²⁶.

Rezultaty stosowania systemów SI w świetle prawa autorskiego. Uwagi *de lege lata*

Na tle aktualnego stanu wykorzystania SI i możliwych scenariuszy rozwoju można przyjąć, że w znaczącej liczbie sytuacji (przede wszystkim dotyczy to zastosowań z katalogu nr 1) korzystanie z omawianych metod nie będzie rodzić implikacji w sferze autorskoprawnej. *Primo*, systemy te mają wspomagać człowieka w pracy umysłowej, *secundo*, nawet jeśli będą one zastępować człowieka w realizacji określonych zadań, to samo w sobie nie jest to jeszcze źródłem problemów. Działalność intelektualna nie jest tożsama z kreacją.

Na końcu wymieniono jednak obszary zastosowań SI (katalog nr 2), które są w sposób bezpośredni związane z twórczością. Na uwagę zasługuje też fakt, że to właśnie w tych obszarach wykorzystywane są „programy, które osiągają różne cele wymagające od człowieka inteligencji metodami *ad hoc*”, co zgodnie z stanowiskiem A. Kisielewicz należy rozumieć w ten sposób, że funkcjonowanie tego typu systemów nie opiera się na żadnej ogólniejszej analizie. Autorzy takich programów wykorzystują „możliwości obliczeniowe komputera i mniej lub bardziej oryginalny pomysł do osiągnięcia konkretnych rezultatów. Do tego typu programów można zliczyć większość chatbotów, programów układających wiersze, komponujących muzykę, czy też nawet projektujących reklamy (np. program CAI, od Creative AI)”. A zatem w sytuacjach należących do drugiego katalogu stosowanie systemów inteligentnych może rodzić uzasadnione wąt-

²³ Zob. *The Top 10 Most Influential AI Games*, www.aigamedev.com (dostęp 3.12.2013), <https://nucl.ai/> (dostęp 8.03.2017).

²⁴ B. Budzyński, *Algorytmy genetyczne w rozwiązywaniu problemów – generowanie muzyki*, „Prace Naukowe Wydziałowego Zakładu Informatyki Politechniki Wrocławskiej. Sztuczna Inteligencja” 2000, nr 1, s. 99 i n.; M. Goss, A. Woźniczko, *Automatyczne komponowanie muzyki metodami Inteligencji Obliczeniowej*, www.mini.pw.edu.pl/~mandziuk/2012-11-08.pdf (dostęp 3.03.2017).

²⁵ Np. systemy translacyjne: *Mastor* (angielski-mandaryński) i *IraqComm* (angielski-arabski).

²⁶ A. Kisielewicz, *Sztuczna inteligencja...*, s. 58.

pliwości praktyczne i teoretyczne. Najbardziej problematyczne jest to, że konstrukcja i zastosowanie systemów inteligentnych (zgodnie z definicją techniczną SI) ma służyć wsparciu lub zastąpieniu działalności człowieka²⁷. Dlatego ważne jest, by ze względu na funkcje systemów inteligentnych w procesie kreatywnym przeprowadzić rozróżnienie między dziełami wspomagany mi komputerowo²⁸ i dziełami wygenerowanymi komputerowo²⁹. Odpowiednio, w pierwszym przypadku mamy do czynienia z utworem, który jest przejawem działań twórczych konkretnej/ych osoby/osób. W kontekście prowadzonego wywodu fakt, że twórca/y korzystali z tradycyjnych programów komputerowych czy z systemów inteligentnych nie powinno nasuwać szczególnych wątpliwości ani definicyjnych, ani merytorycznych.

Problemy rodzą się natomiast, gdy ludzie wykorzystują technologie SI w sposób, który tak znacząco ogranicza potrzebę udziału człowieka w procesie kreatywnym, że wskazanie wkładu twórczego konkretnej/ych osoby/osób przestaje być możliwe³⁰. Trzeba więc podkreślić, że w świetle artykułu 1 u.a.p.p. przesłanką *sine qua non* ochrony autorskiej jest twórczy wkład człowieka, a nie złożoność czy efektywność zastosowanych środków³¹. Nowatorskie metody funk-

²⁷ Już w 1991 r. D. Glasser zauważył „Dzieła generowane komputerowo wzbudziły poważne wątpliwości co do podmiotu uprawnionego na gruncie prawa autorskiego obowiązującego w Stanach Zjednoczonych. W dyskusji wysuwane są argumenty na rzecz przyznania tego prawa użytkownikowi programu, jego twórcy, a nawet programowi jako takiemu, proponuje się też rozwiązanie mieszane” (*Copyrights in Computer-Generated...*, „WIPO Publication” [Geneva] 1991, nr 698(E), s. 24 [tłum. autorki]). Por. A.R. Miller, *Computers and authorship: the copyright ability of computer-generated works*, w: *WIPO Worldwide Symposium...*; idem, *Copyright Protection for Computer Programs, Databases, and Computer-Generated Works: Is Anything New Since CONTU?*, „Harvard Law Review” 1993, vol. 106, nr 5, s. 977 i n.

²⁸ Por. powszechnie stosowaną terminologię anglojęzyczną: *computer aided work /computer assisted work /creation*, np.: *Computer Aided Design (CAD)*, *Computer Assisted Journalism*. Zob. m.in. „Online Journalism Review”, www.ojr.org (dostęp 3.03.2017); T. Ashuri, A. Frenkel-Faran, *The “Status” of News: Implementation of Networked Technologies in Television News Organizations*, „International Symposium on Online Journalism Journal” 2013, nr 2, <https://online.journalism.utexas.edu/> (dostęp 3.05.2013).

²⁹ Więcej na ten temat: I. Oleksiuk, *Twórczość u progu sztucznej inteligencji. Zagadnienia autorskoprawne*, s. 93 i n.

³⁰ WIPO Committee of experts on model provisions for legislation in the field of copyright – Draft Model Law on Copyright, WIPO doc. no. CE/MPC/III/2 z 30.03.1990, pkt 122.

³¹ Por. M. Szaciński, *Wkład twórczy jako przesłanka dzieła chronionego prawem autorskim*, „Państwo i Prawo” 1993, nr 2, s. 50 i n. J. Bleszyński: „Twórczość pełni w dziele rolę podstawowego motywu ochrony i wyznacznika jej granic” (*Tłumaczenie i jego twórca w polskim prawie autorskim*, Warszawa 1973, s. 23); A. Kopff, *Dzieło sztuk plastycznych i jego twórca w świetle przepisów prawa autorskiego*, Kraków 1961; W. Tatarkiewicz, *Dzieje sześciu pojęć. Sztuka, piękno, forma, twórczość, odtwórczość, przeżycie estetyczne*, Warszawa 1988.

cjonowania stosowanych przez twórcę narzędzi, podobnie jak znaczące nakłady finansowe, wysoki poziom inteligencji oraz inne talenty jednostek uczestniczących w procesie kreatywnym, nie mają istotnego znaczenia dla ustaleń, czy ich wkład ma charakter twórczy. A zatem kto mógłby być uznany za twórcę dzieła wygenerowanego przez SI? Naturalne wydaje się wskazanie dwóch podmiotów: użytkownika SI oraz twórcę SI, jednak ich wkład w powstanie dzieła może być pozbawiony pierwiastka twórczego³².

Primo, zaawansowanie technologii SI może oznaczać, że użytkownika systemów inteligentnych nie będziemy mogli uznać za twórcę, ponieważ obsługa systemu generującego dzieła nie będzie wykraczała poza to, co można nazwać „dobrym wykonawstwem”. Dalszy jakościowy i ilościowy rozwój SI będzie powodował, że w coraz liczniejszych sytuacjach działania podejmowane przez podmioty korzystające z systemów inteligentnych będą ograniczały się do realizowania odpowiedniej sekwencji zadań. W tym kontekście należy przywołać orzeczenie Sądu Najwyższego: „Nie ma charakteru twórczego działalność organizacyjno-techniczna polegająca na realizacji określonego programu wydawniczego według przyjętych zasad wydawania dzieł”³³. Ważne jest też jest stanowisko Sądu Najwyższego, który wyraźnie stwierdził, że „w rozumieniu prawa autorskiego – nie ma znaczenia fakt, że umiejętność wykonywania czynności pomocniczych wymagała wysokiego stopnia wiedzy fachowej, zręczności i inicjatywy osobistej. Wskazane przesłanki, zgodnie ze stanowiskiem SN, należy uznać za okoliczności irrelevantne dla ustalenia, czy współpraca określonej osoby miała charakter twórczy, czy tylko pomocniczy”³⁴. Z przedłożonych rozważań wynika jasny wniosek: jeśli działania użytkownika SI nie będzie się oceniać w innych kategoriach niż „dobrego wykonawstwa”, to zgodnie ze stanowiskiem wyrażanym w orzecznictwie jego wkład w powstanie dzieła będzie pozbawiony pierwiastka twórczego.

Secundo, twórcę SI też nie będzie można uznać za autora dzieła wygenerowanego przez SI, gdyż jego działalność nie będzie spełniała wymogów

³² Jak podkreślił Sąd Apelacyjny w Warszawie: „trzeba uwzględnić zasadniczą przesłankę powstania praw autorskich, a mianowicie istnienie pierwiastka twórczego” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 grudnia 1993 r., sygn. I ACr 913/93, LEX nr 62637). Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 1970, sygn. II CR 606/69, OSPiKA 1972, nr 2, poz. 30; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 1970 r., sygn. II CR 686/70 OSNC 1971, nr 12, s. 213, LEX nr 1273.

³³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 grudnia 1993 r.: „twórczości nie można utożsamiać z samym tylko wykonawstwem, choćby perfekcyjnym, doskonałym” (sygn. I ACr 913/93, LEX nr 62637).

³⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 1972 r., sygn. II CR 557/71, OSN 1973, nr 4, poz. 67.

związanych z ciągłością procesu tworzenia, której bezpośrednim przejawem miałby być konkretny utwór. Czy można utożsamiać wkład twórczy z efektami działania twórcy programu, skoro dzieło wygenerowane przez SI nie stanowi projekcji jego umysłu? Co więcej, autorzy systemów inteligentnych nie są w stanie – często – antycypować wszelkich możliwych zastosowań SI i nie monitorują sposobu korzystania z takich programów. Twierdzenie, że autorem dzieła może być człowiek, który nie tylko nie przewidział ustalenia konkretnego utworu, ale w ogóle nie jest świadomy jego istnienia, powinno wzbudzać uzasadnione wątpliwości.

Na tle rozważań przedstawionych w pierwszej części pracy uzasadnione jest twierdzenie, że w przypadku zastosowania SI możemy mieć do czynienia z sytuacją, gdy brak będzie człowieka, którego wkład w powstanie dzieła będzie miał charakter twórczy.

Rezultaty stosowania systemów SI na gruncie anglosaskiego prawa do kopiowania – *copyright*³⁵

Omawiane ujęcie SI odpowiada definicji przyjętej przez ustawodawcę w Wielkiej Brytanii. Otóż w świetle sekcji 178 *Copyright, Designs and Patents Act* z 1988 r. przedmiotem ochrony jest „dzieło, które zostaje wygenerowane przez komputer w takich okolicznościach, w których brak jest człowieka-autora dzieła”³⁶. Zgodnie z przedstawianym rozwiązaniem dzieło generowane przez komputery to utwór, którego powstanie jest rezultatem aplikacji maszyn, programów cyfrowych, systemów SI. Czy człowiek-twórca nie musi uczestniczyć w powstawaniu dzieła, ponieważ jego rola zostaje zastąpiona przez urządzenia zdolne do przeprowadzania odpowiednich procesów intelektualnych i wyrażania cechujących się oryginalnością pomysłów? Na to pytanie nie znajdujemy jednoznacznej odpowiedzi, natomiast nie ma wątpliwości to, że przedmiotem ochrony

³⁵ Pojęcia: „prawo autorskie” i *copyright* są zbieżne, ale nie są tożsame. Jakkolwiek oba odnoszą się do regulacji z zakresu własności intelektualnej, to należy podkreślić, że założenia aksjologiczne i instytucje prawne wykształcone w Europie kontynentalnej (gdzie obowiązuje prawo autorskie) oraz w państwach anglosaskich (gdzie obowiązuje *copyright*) są zasadniczo różne. Fakt, że wskazane regulacje oparte są na odmiennie określonej hierarchii wartości, ma determinujące znaczenie dla prowadzonych rozważań. Dlatego też zadecydowano, by w przypadku analiz poświęconych regulacjom anglosaskim korzystać z oryginalnego nazewnictwa, tj. pojęcia *copyright* (prawo kopiowania). Tłumaczenie terminu angielskiego na język polski ograniczyłoby jasność wyводу.

³⁶ W oryginale: „the work is generated by computer in circumstances such that there is no human author of the work” (sec. 178 *Copyright, Designs and Patents Act* z 1988 r.).

brytyjskiego *copyright* jest sztucznie wygenerowane dzieło, bez twórczego udziału człowieka, a więc efekt funkcjonowania systemu komputerowego.

Rozwiązania przyjęte w Wielkiej Brytanii stały się przedmiotem ostrej krytyki ze strony WIPO. W swoim Memorandum³⁷ WIPO wyraziło stanowisko, zgodnie z którym przytoczona definicja dzieła wygenerowanego przez komputer jest niezgodna z konwencją berneńską³⁸. Zaznaczono przy tym, że definicja ta wykracza poza cele i przedmiot ochrony twórczości odautorskiej. Podkreślono, że celem konwencji jest ochrona autorów dzieł literackich i artystycznych, a nie wynalazców³⁹. Ponadto, w kontekście granic ochrony autorskiej rodzi się zastrzeżenie o aksjologicznym charakterze. Należy je łączyć z pytaniem, czy przyjęta przez Brytyjczyków definicja nie prowadzi (pod pozorem postępu) do wyłączenia z zakresu domeny publicznej znacznej grupy prac, które dotąd nie były uznawane za przedmiot ochrony prawnej. Postawiony problem wiąże się z postulatami ustanowienia nowych zasad harmonizowania praw odbiorców z interesami szeroko rozumianych środowisk twórczych (producentów oprogramowań i aplikacji). Jakkolwiek przyjęte rozwiązania nie stoją w sprzeczności z *ratio legis copyright*, to są one wyrazem współczesnej tendencji dostosowywania zasad ochrony własności intelektualnej do potrzeb rynku dóbr intelektualnych.

Definicję dzieł generowanych komputerowo zawarto również w ustawodawstwie irlandzkim. W myśl *Copyright and Related Rights Act 2000*, No. 28, § 21⁴⁰ przedmiotem ochrony jest utwór, który został wygenerowany przez komputer w okolicznościach, w których jego autorem nie jest jednostka. Powyższa regulacja nie jest tożsama z rozwiązaniem przyjętym w Wielkiej Brytanii – jest zdecydowanie mniej jednoznaczna, daje zatem możliwość różnych interpelacji, np., że do powstania dzieła muszą przyczynić się wspólnie człowiek i system komputerowy.

³⁷ WIPO Memorandum prepared in 1990 by the committee of experts on Model Provisions for Legislation in the Field of Copyright WIPO Publication No. 698 (E) 55 (1991).

³⁸ Akt paryski konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych sporządzony w Paryżu 24 lipca 1971 r. (Dz. U. z 1990 r., nr 82, zał.).

³⁹ „The ‘computer-generated works’ as defined in the said Act of the United Kingdom do not seem to be covered by the notion of literary and artistic works, under the Berne Convention. Indeed the British solution runs counter to the very purpose of the Berne Convention, which – also according to its preamble – is to protect the rights of authors in their literary and artistic works and not mere investors” (WIPO Memorandum..., <http://www.wipo.int/tools/en/gsearch.html?cx=016458537594905406506%3Ahmturfvwzzq&cof=FORID%3A11&q=698%28E%29%29>).

⁴⁰ W oryginale: „‘computer-generated’, in relation to a work, means that the work is generated by computer in circumstances where the author of the work is not an individual” (*Copyright and Related Rights Act 2000*, No. 28 § 2, ust. 1).

Elementem zbieżnym obu przywołanych aktów, podobnie jak innych regulacji, do których wprowadzono definicję dzieł generowanych przez komputery⁴¹, jest uznanie za podmiot uprawniony osoby, która podjęła przedsięwzięcie niezbędne dla powstania dzieła, w tym zainicjowała i nadzorowała proces kreacyjny⁴². Czy takie rozwiązanie byłoby możliwe do przyjęcia w państwach, gdzie obowiązuje system prawa kontynentalnego?

Uwagi *de lege ferenda*. Zagadnienia aksjologiczne regulacji SI

Zasady ochrony twórczości odautorskiej w Europie (kontynentalnej) i krajach anglosaskich opierają się na odmiennie określonej hierarchii wartości prawnie chronionych. Prawo do kopiowania – *copyright* – formowało się wokół idei racjonalnego systemu ochrony interesów majątkowych uczestników obrotu dobrami intelektualnymi. Aksjologia regulacji anglosaskich wynika przede wszystkim z utylitarного i gospodarczego znaczenia efektów pracy twórczej. Równie istotny jest motyw ochrony własności (praw majątkowych) oraz wolności rozumianej jako przesłanki i niezbędny instrument działania podmiotów w warunkach konkurencji na wolnym rynku idei oraz wolnym rynku towarów i usług. Warto też zwrócić uwagę, że założenia aksjologiczne *copyrightu* kształtowały się pod wpływem myśli oświeceniowej. I tak znamieną dla XVIII w. entuzjastyczna wiara w postęp znalazła wyraz w *ratio legis* pierwszej w tej materii (1790) regulacji konstytucyjnej, a mianowicie artykułu 1 § 8 cl. 8 konstytucji Stanów Zjednoczonych, powszechnie znanego jako klauzula własności intelektualnej⁴³. W świetle zapisów preambuły przywołanego aktu podstawowym celem stanowiącym w tym zakresie praw powinno być „popieranie rozwoju nauki i sztuk użytkowych przez zapewnienie autorom i wynalazcom wyłącznego prawa do ich dzieł i wynalazków na określony czas”⁴⁴. Natomiast w europejskiej kulturze prawnej znaczenie twórczości i motywy jej ochrony

⁴¹ Zob. m.in. *Copyright Act, Cap. 323* na Bahamach czy *Copyright Act* w Nowej Zelandii.

⁴² *Copyright and Related Rights Act 2000*, No. 28, § 21, Irlandia: „‘author’ means the person who creates a work and includes: (f) in the case of a work which is computer-generated, the person by whom the arrangements necessary for the creation of the work are undertaken”. Tak samo jest w Wielkiej Brytanii. Zob. *Copyright, Designs and Patents Act* z 1988, §§ 9 (3).

⁴³ *Act of May 31 1790*, ch. 15, I Stat. 124.

⁴⁴ W oryginale: „to promote the progress of science and useful arts, by securing for limited times to authors and inventors the exclusive right to their respective writings and discoveries” (art. I § 8 cl. 8 konstytucji Stanów Zjednoczonych).

odnoszą się zarówno do sfery interesów materialnych⁴⁵, jak i wartości niematerialnych, o ile ich źródłem jest przejaw kreatywnej aktywności człowieka. W ujęciu ponadindywidualnym autorskie dobra intelektualne traktowane są jako nośniki znaczeń i wartości kulturowych. Są ważnym czynnikiem komunikacji politycznej ze względu na ich oddziaływanie na jakość dialogu społecznego, pamięć zbiorową, czy tożsamość narodową. Równocześnie twórczość jest rozpatrywana jako dobro należące do sfery duchowej człowieka: i jako taka ma też wartość autoteliczną, a jej ochrona ma wymiar prawnonaturalny. Dlatego propozycje ochrony wytworu wygenerowanego przez systemy komputerowe bez twórczego udziału człowieka wywołują wśród przedstawicieli ustawodawstwa kontynentalnego zdecydowany sprzeciw. Zwłaszcza że autoteliczny wymiar jej wartości utożsamia się z indywidualnym, osobistym charakterem procesu kreacyjnego. Zgodnie ze stanowiskiem utrwalonym w polskim orzecznictwie wkład twórczy należy rozpatrywać w kategoriach subiektywnej oryginalności jako wyraz osobistego piętna twórcy⁴⁶. Dlatego w praktyce wszelkie analizy poświęcone stosowanym przez ludzi narzędziom pracy (zarówno prostym, jak dłuto, czy złożonym, jak sieci neuronowe czy programy do miksowania muzyki, mają wyłącznie charakter pomocniczy⁴⁷ – służą ustaleniu twórczego wkładu człowieka.

Podsumowanie

Zgodnie z wywodem przedłożonym we wprowadzeniu kluczowym celem i motywacją podjęcia badań o *foresightowej* problematyce, skoncentrowanych na analizie implikacji powszechnego stosowania i komercjalizacji systemów SI, była idea zachowania spójności aksjologicznej autorskoprawnej ochrony twórczości. Przywołana idea – stanowiąc motyw przewodni opisanych badań – znalazła pełne przełożenie w sferze metodycznej. Powyższe uwagi warto rozwinąć,

⁴⁵ D. Sokołowska., *Prawo twórcy do wynagrodzenia w prawie autorskim*, Poznań 2013.

⁴⁶ Zob. orzecznictwo Sądu Najwyższego, który przedmiot prawa autorskiego określał jako: „wszelkie dzieło [...] będące wypływem indywidualnej twórczości” (wyrok z dnia 8 listopada 1932 r., sygn. I K 1092/32, OSN (Zb. Urz. Karny) 1933, nr 1, poz. 7); „każde dzieło o cechach osobistej twórczości” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 1953 r., sygn. II C 834/52); *Prawo autorskie, orzecznictwo i wyjaśnienia*, red. J. Barta, R. Markiewicz, Warszawa 2005, s. 12; „utwór [...], który nosi cechy osobistej twórczości” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1976 r., sygn. IV CR 127/76, OSNC 1977, nr 4, poz. 69).

⁴⁷ Podobnie jak narzędzia w rękach twórcy.

tym bardziej że zawarte w pracy rozważania i analizy upoważniają do sformułowania wniosków dotyczących wyboru perspektywy i metod analiz.

Głównym źródłem problemów związanych z aktualizacją prawa autorskiego są nieograniczone możliwości praktycznych zastosowań SI. Na tle przeprowadzonych rozważań uzasadnione wydaje się stwierdzenie, że wysoka dynamika rozwoju SI będzie zachowana oraz że komercjalizacja nowych technik będzie katalizatorem postępu w badanym obszarze. Powszechny dostęp do systemów inteligentnych, np. zdolnych do autonomicznego planowania zadań i korygowania błędów, jest zjawiskiem globalnym, a więc związane z nim problemy to wyzwania o charakterze uniwersalnym, z którym starają się zmierzyć przedstawiciele obu głównych porządków prawnych. Dlatego analiza zagadnień dotyczących dostosowania prawa do zmian powinna zawierać elementy komparatystyczne. Jednocześnie ocena proponowanych rozwiązań nie może pomijać zagadnień aksjologicznych. Należy zatem podkreślić, że przywołane w niniejszym artykule rozwiązania normatywne zostały wprowadzone w państwach, w których obowiązuje *copyright* i nie mogą stanowić wzorców powszechnie obowiązujących. Jak zauważono, stały się one przedmiotem kontrowersji, których głównym źródłem są różnice między prawem autorskim typu kontynentalnego (*droit d'auteur*) a prawem anglosaskim (*copyright*).

Studia i analizy przedłożone w niniejszym artykule uzasadniają twierdzenie, że priorytetowym celem omawianych nowelizacji było zabezpieczenie interesów podmiotów zaangażowanych w postęp nowego obszaru wiedzy i techniki. Dla realizacji wskazanego celu przyjęto definicje legalne dzieł generowanych komputerowo. Są one przedmiotem krytyki ze względu na ustawową depersonalizację przesłanek warunkujących powstanie utworu. Kluczowym elementem przywołanych regulacji było uznanie nowej kategorii dzieł za przedmiot ochrony prawnej oraz zagwarantowanie ochrony interesów majątkowych podmiotom, które podejmują przedsięwzięcia niezbędne dla powstania dzieła, np. osobie, która zainicjowała i nadzorowała proces kreacyjny.

Jak starano się wykazać, anglosaskie rozwiązanie kwestii SI nie powinno być recypowane przez polskiego prawodawcę. Fakt, że współcześnie obowiązujące regulacje są wyrazem odmiennych preferencji aksjologicznych, znajduje bezpośrednie przełożenie w procesie stosowania prawa. To samo powinno dotyczyć procesu aktualizacji obowiązujących norm. W tym kontekście kluczowe jest stwierdzenie, że depersonalizacja przesłanek warunkujących powstanie dzieła oznacza odejście od założeń autorskoprawnej ochrony utworu, rozumianego jako przejaw działalności o indywidualnym, osobistym charakterze, co ze swej strony

implikuje przewartościowanie w systemie norm znajdujących się u podstaw europejskiej kultury prawnej.

Z przeprowadzonych analiz nie należy jednak wnosić, że polski ustawodawca stoi przed dylematem, który sprowadza się do konieczności wyboru między zachowaniem tożsamości a wspieraniem postępu. Wyłączenie wytworów SI z zakresu ochrony autorskiej nie wyklucza przyjęcia regulacji o pokrewnym charakterze. Wobec dynamiki postępu SI zasadne stają się propozycje normatywnego określenia reguł rozwoju i dostępu do różnorodnych technik SI, np. zagwarantowania praw do dzieł generowanych komputerowo jako nowej kategorii praw pokrewnych. Na tle aktualnego stanu wykorzystania SI i możliwych scenariuszy rozwoju można przyjąć, że proces generowania dzieł przez systemy SI jest zbliżony do działalności kreacyjnej człowieka. Jest to ważny argument na rzecz włączenia nowych przepisów do u.a.p.p. Kluczowym celem postulowanych prac legislacyjnych powinno być zdefiniowanie przedmiotu i przesłanek ochrony, czyli wypracowanie ustawowej definicji dzieł generowanych komputerowo. Jak starano się wykazać, rozwój SI ma charakter jakościowy i ilościowy. Brak spójnych aksjologicznie i funkcjonalnych rozwiązań prawnych staje się źródłem niepewności odnośnie do zakresu praw i obowiązków przysługujących twórcom, producentom realizującym nowatorskie projekty SI, co ze swej strony będzie czynnikiem hamującym inwestycje w dobra intelektualne *ergo* ograniczającym potencjał twórczy danego narodu, poziom innowacyjności i konkurencyjność gospodarki.

Literatura

- Ashuri T., Frenkel-Faran A., *The "Status" of News: Implementation of Networked Technologies in Television News Organizations*, „International Symposium on Online Journalism Journal” 2013, nr 2, <https://online.journalism.utexas.edu/> (dostęp 3.05.2013).
- Barr R., *Computer-Produced Creations*, w: *WIPO Worldwide Symposium on the Intellectual Property Aspects of Artificial Intelligence*, Stanford, 25–27.03.1991, „WIPO Publication” No. 698 (E), Geneva 1991.
- Barta J., Markiewicz R., *Prawo autorskie*, Warszawa 2016.
- Barta J., Czajkowska-Dąbrowska M., Ćwiąkański Z., Markiewicz R., Traple E., *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, Warszawa 2005.
- Błęszyński J., *Thumaczenie i jego twórca w polskim prawie autorskim*, Warszawa 1973.
- Błęszyński J., *Twórca utworu naukowego a elektroniczne środki rozpowszechniania*, w: *Internet i techniki multimedialne w edukacji*, Warszawa 2004.

- Budzyński B., *Algorytmy genetyczne w rozwiązywaniu problemów – generowanie muzyki*, „Prace Naukowe Wydziałowego Zakładu Informatyki Politechniki Wrocławskiej. Sztuczna Inteligencja” 2000, nr 1.
- Cichosz P., *Systemy uczące się*, wyd. 2, Warszawa 2007.
- Ciepluch M., *Muzyka generowana przez programy komputerowe (computer-generated music) jako przedmiot prawnautorskiej ochrony w doktrynie i prawie polskim oraz w doktrynie i prawie krajów anglosaskich*, „Acta Iuris Stetinensis” 2016, nr 3.
- Constructions of the Mind: Artificial Intelligence and the Humanities*, ed. C.S. Franchi, „Stanford Humanities Review” 1995, nr 2.
- Dul F., *Wprowadzenie do sztucznej inteligencji. Materiały edukacyjne*, Politechnika Warszawska, https://www.meil.pw.edu.pl/pl/content/download/21173/112843/.../AI_Agent_14.pdf (dostęp 3.03.2017).
- The Encyclopedia of Human-Computer Interaction*, eds. M. Soegaard, R.F. Dam, wyd. 2, Aarhus 2013, <https://www.interaction-design.org/literature/book/the-encyclopedia-of-human-computer-interaction-2nd-ed> (dostęp 3.03.2017).
- European Civil Law Rules in Robotics. Study for the JURI Committee. European Parliament*, Directorate General for Internal Policies, Policy Department, www.europarl.europa.eu/supporting-analyses, doi: 10.2861/946158, pdf (dostęp 8.03.201).
- Flasiński M., *Wstęp do sztucznej inteligencji*, Warszawa 2011.
- Glasser D., *Copyrights in Computer-Generated Works: Whom, if Anyone, Do We Reward?*, „Duke Law & Technology Review” 2001, nr 1, <http://scholarship.law.duke.edu/dltr/voll/iss1/24> (dostęp 12.01.2014).
- Goss M., Woźniczko A., *Automatyczne komponowanie muzyki metodami Inteligencji Obliczeniowej*, www.mini.pw.edu.pl/~mandziuk/2012-11-08.pdf (dostęp 3.03.2017).
- Hook K., *Affective Computing*, <https://www.interaction-design.org/literature/book/the-encyclopedia-of-human-computer-interaction-2nd-ed/affective-computing> (dostęp 10.03.2017).
- Kiesielewicz A., *Sztuczna inteligencja i logika*, Warszawa 2014.
- Kopff A., *Dzieło sztuk plastycznych i jego twórca w świetle przepisów prawa autorskiego*, Kraków 1961.
- Miller A.R., *Computers and authorship: the copyright ability of computer-generated works*, w: *WIPO Worldwide Symposium on the Intellectual Property Aspects of Artificial Intelligence: Stanford University, Stanford (Kalifornia), 25–27.03.1991*, „WIPO Publication” nr 698 (E), Genewa 1991.
- Miller A.R., *Copyright Protection for Computer Programs, Databases, and Computer-Generated Works: Is Anything New Since CONTU?*, „Harvard Law Review” 106 (1993), nr 5.

- Oleksiuk I., *Twórczość u progu sztucznej inteligencji. Zagadnienia autorskoprawne*, „Studia Medioznawcze” 13 (2003), nr 3.
- Oleksiuk I., *Dzieła generowane komputerowo. Problem autorstwa*, w: *Dziennikarz – utwór – prasa*, red. nauk. T. Kononiuk, Warszawa 2014.
- Perry M., Margoni T., *From Music Tracks to Google Maps: Who Owns Computer-Generated Works?*, „The Computer Law & Security Report” 2010, nr 26, www.ivir.nl/publications/margoni/CLSR_2010_6.pdf (dostęp 11.01.2014).
- Rutkowski L., *Metody i techniki sztucznej inteligencji*, Warszawa 2009.
- Samuelson P., *Allocating Ownership Rights in Computer-Generated Works*, „University of Pittsburgh Law Review” 1985, nr 47.
- Sokołowska D., *Prawo twórcy do wynagrodzenia w prawie autorskim*, Poznań 2013.
- Szaciński M., *Wkład twórczy jako przesłanka dzieła chronionego prawem autorskim*, „Państwo i Prawo” 1993, nr 2.
- Tatarkiewicz W., *Dzieje sześciu pojęć. Sztuka, piękno, forma, twórczość, odtwórczość, przeżycie estetyczne*, Warszawa 1988.
- Waleńczak K., Mańdziuk J., *Multigame playing by means of UCT enhanced with automatically generated evaluation functions*, „Lecture Notes in Artificial Intelligence” 2011, nr 6830, http://www.mini.pw.edu.pl/~mandziuk/PRACE/AGI11_long.pdf (dostęp 10.03.2017).
- WIPO Committee of experts on model provisions for legislation in the field of copyright – Draft Model Law on Copyright*, WIPO doc. no. CE/MPC/III/2 z 30.03.1990, pkt 122.
- WIPO Memorandum prepared in 1990 by the committee of experts on Model Provisions for Legislation in the Field of Copyright*, „WIPO Publication” no. 698 (E), 55 (1991), <http://www.wipo.int/tools/en/gsearch.html?cx=016458537594905406506%3Ahm-turfwvzzq&cof=FORID%3A11&q=698%28E%29%29> (dostęp 10.03.2015).

AXIOLOGICAL ASSUMPTIONS OF COPYRIGHT IN THE LIGHT OF THE ARTIFICIAL INTELLIGENCE DEVELOPMENT

Summary

The aim of this study – described in the article below – was to identify and discuss axiological issues of authorship and rights related to common commercial use of artificial intelligence (AI). The analysis of the current level of sophistication of AI methods

and the scope of their use, outlined in the first part of the work, allows the conclusion that the dynamics of AI development is going to be maintained and that the boundless opportunities of its practical use will be the main driver and catalyst the development. Further studies lead to the conclusion that the process of depersonalisation of the creation processes is becoming a key challenge with respect to copyright. Even now in the case of use of AI in creative activities we may have to deal with the situation where it is not possible to point out to a person whose input in the creation of a given work could be described as creative. The expected further development of AI, will result in that increasingly the activities of a user of software will be limited to performing a specific sequence of tasks. It will also not be possible to regard the AI's creator as the author of the work generated by the AI because his input will not meet the required criteria of continues creative process resulting in creation of a particular work. In conclusion, the author argues against covering AI's creations with copyright protection. At the same time she points out to the necessity of distinguishing computer aided works from works generated by AI and void of a human contribution. Excluding AI's creations from the scope of copyright protection does not prejudice regulating rights to computer generated works in another way, as a new category of related rights.

Keywords: author, creativity, artificial intelligence, copyright